

TALE

4. september 2007

Arrangement: Åbent samråd om kritik af museernes indberetninger om værker og genstande til centrale registre

Åbent eller lukket: Åbent

Dato og klokkeslæt: tirsdag d. 11. september kl. 13

Sted: Udvalgsværelse S-092 på Christiansborg

Taletid: Ca. 10 min.

Forv. antal deltagere: Samrådsspørgsmålene er stillet af medlem af kulturudvalget, Per Clausen (EL).

Evt. andre forhold ministeren bør være opmærksom på:

Flg. spørgsmål ønskes drøftet ved samrådet:

”Ministeren bedes redegøre for:
AL)

- Hvordan kan det forekomme, at statslige og statsanerkendte museer ikke opfylder lovgivningens krav om at indberette genstande og værker i de centrale registre, og hvorfor Kulturministeriet ikke har grebet ind over for dette?
- Hvorfor Kulturarvsstyrelsen og Kulturministeriet ikke har sikret, at de centrale registre er opdateret og tilgængelige for museerne?
- Hvorfor ministeriet ikke har fastlagt klare mål for hvilke meraktiviteter, der forventes gennemført for kulturbevaringsplanens ekstrabevillinger til konservering af genstande af enestående national betydning?
- Hvilke initiativer ministeren vil tage i forlængelse af Statsrevisorernes kritik af registreringen og bevaringsindsatsen af den danske kulturarv?”

Kontaktperson: Ved samrådet deltager Frank R. Møller, KUAS samt en repræsentant fra departementet.

Talepunkter til brug for besvarelse af samrådsspørgsmålene

Indledende bemærkninger

- For det første vil jeg gerne benytte lejligheden til at udtrykke min glæde over den øgede offentlige opmærksomhed, der siden 2002 har været omkring museernes og de øvrige kulturbevaringsinstitutioners indsats for selve bevaringen af vor nationale kulturarv. Som bekendt førte denne interesse til udarbejdelsen af rapporten "Udredning om bevaring af Kulturarven" i 2003.
- Udredningen viste, at der var et stort efterslæb på mange områder, både hvad angår registrering, magasiner, konserveringstilstanden for at nævne de centrale. Men det afspejler også, at vi i Danmark har en meget betydelige kulturarv, som vi tager vare på.
- Med udgangspunkt i anbefalingerne fra rapporten og den gennem de sidste 4-5 års intensiverede politiske interesse for forvaltningen af kulturarven, har det været muligt at skaffe ekstra midler, herunder 40 mio. kr. pr. år fra og med 2004 til en gennemførelse af en forstærket indsats for bevaringen af museers, arkiver og bibliotekers samlinger. Uden denne indsats havde vi næppe kunnet tage så grundigt fat om et problem, der var begyndt at udvikle sig i en bekymrende retning.
- Dernæst vil jeg gerne sige, at jeg noterer med tilfredshed, at Rigsrevisionens undersøgelse af forvaltning af kulturarven samlet vurderer – og jeg citerer, - "at der generelt foretages en hensigtsmæssig forvaltning af kulturarven" og videre konstateres det, "at Kulturministeriet har taget en række hensigtsmæssige initiativer i forhold til forvaltningen af kulturarven."
- Når det er sagt, er der naturligvis også en række områder, hvor der kan gøres mere for at forbedre forvaltningen af kulturarven.
- Men det afspejler sig jo også ved – som det i øvrigt også gøres af både Rigsrevisionen samt Statsrevisorerne – at der med kulturbevaringsplanen er iværksat en række initiativer, der skal imødekomme problemer med indsamling, registrering og bevaring af kulturarven. Disse initiativer er fortsat under udmøntning, og derfor kan man ikke se det fulde resultat endnu.
- Inden jeg går videre med at svare på de enkelte spørgsmål, vil jeg gerne understrege, at Kulturministeriet ikke har afsluttet vurderingen af behovet for mere konkrete forbedringsinitiativer. Jeg vil derfor vende tilbage til dette spørgsmål i mit svar på Statsrevisorernes beretning. Svaret vil foreligge i slutningen af oktober måned i år, og jeg vil samtidig sørge for sende en kopi til Kulturudvalget.

Indberetning til centrale registre og tilgængeligheden hertil

- Nu vil jeg så gå over til at adressere den del af samrådsspørgsmålet, som handler om de centrale registre på museumsområdet.
- Jeg finder det væsentligt at understrege, at udviklingen af de centrale kulturarvsregistre har stået på i mere end 20 år. Der er tale om en fortløbende proces, der hele tiden forbedrer vores overblik og vores forvaltning af kulturarven. Og det er en proces, hvor der også udvikles nye registre!
- Det gælder for kulturarvsregistre – som for andre udviklingsprojekter – at der er perioder, hvor vi investerer i udviklingen, og der er perioder, hvor vi høster udbyttet af fremsynede investeringer.
- Det vil således være Kulturudvalget bekendt, at arbejdet med bevaring og tilgængeliggørelse af kulturarven er et langt sejt træk!

Registrene historisk

- Lad mig derfor indlede med at ridse et par historiske fakta om udvikling af kulturarvsregistre op:
- I 1984 blev der ved revisionen af museumsloven skabt grundlag for etableringen af to centrale registre. Et for kulturhistorie og et for kunst.
- Det Kulturhistoriske Centralregister blev samme år etableret ved Nationalmuseet. Det var – og er – et register over stedfæstede fund og fortidsminder. Der er altså primært tale om en registrering af den arkæologiske kulturarv.
- Registret giver i dag det nationale overblik over knap 175.000 kulturhistoriske lokaliteter fra hele landet og fra den omgivende havbund. Informationerne har siden 1997 været tilgængelige på internettet og de opdateres løbende via nye indberetninger fra museerne: Ca. 3.000 lokaliteter årligt.
- Det centrale register for kunst hedder Kunstindeks Danmark. Det blev etableret på Statens Museum for Kunst i 1985 og indeholder en oversigt over kunst og kunstværker på landets museer.
- I 1996 blev Kunstindeks Danmark – sammen med Weilbachs Kunstnerleksikon – tilgængelig for offentligheden på internettet.
- Det var med museumsloven i 1984, at de statslige og statsanerkendte museer blev pålagt indberetningspligt til de centrale registre. I praksis skete det ved at museerne indsendte oplysninger på papir til registrene, hvor der blev foretaget kvalitetskontrol og efterfølgende indtastning af oplysninger i databaserne.
- Kulturarvsstyrelsen overtog ved sin etablering i 2002 ansvaret for blandt andet videreførelsen af disse to centrale registre. Da begge registre på dette tidspunkt

var ældre systemer, traf styrelsen beslutning om at nyudvikle dem - både for at effektivisere driften og for at muliggøre elektronisk indberetning direkte fra museerne til registrene.

- Det er efter min opfattelse ikke rationel offentlig forvaltning, at museerne indsender deres indberetninger på papir, hvorefter den ansvarlige statslige myndighed skal afsætte ressourcer til at indtaste data manuelt i et elektronisk register. Det kan gøres smartere! Og det er præcis den opgave, som Kulturarvsstyrelsen har løst i disse år.
- Vi har altså at gøre med to ældre centrale registre – et for arkæologi og fortidsminder, og et for kunst – som har eksisteret i mere end 20 år, og som i disse år har gennemgået en moderniseringsproces:
- Der kan nu foretages elektronisk indberetning til Det Kulturhistoriske Centralregister og registret er under yderligere modernisering.
- Kunstindeks Danmark er i en moderniseret udgave lanceret her i sommeren 2007. Ved lanceringen er antallet af søgbare kunstværker for offentligheden øget fra 39.100 kunstværker til 77.000.

Kulturarvsstyrelsens arbejde med registrene

- Foruden disse to centrale registre, har Kulturarvsstyrelsen udviklet et nyt centralt register over samlinger og genstande på de statslige og statsanerkendte kulturhistoriske museer – i princippet svarende til kunstmuseernes Kunstindeks Danmark. Det centrale register hedder Museernes Samlinger.
- Det er imidlertid en meget omfattende opgave, at nå dertil!
- Kulturarvsstyrelsen har udviklet de elektroniske værktøjer til dette projekt, som allerede i marts 2004 blev stillet til rådighed for museerne. Derudover har der fundet en omfattende konvertering sted af data fra museer, der benyttede et ældre decentralt registreringsprogram, samt en større digitalisering af den del af museernes informationer, som kun fandtes i analog form.
- Sideløbende har Kulturarvsstyrelsen gennemført en lang række kurser for museernes registratorer i brugen af registrene.
- Både konverteringen og undervisningen har været vigtige for den nødvendige kvalitetssikring af data.

Status

- Status er, at der i dag er registreret mere end 1,3 mio. genstande og 88.000 kunstværker. Heraf er 361.000 genstande publiceret i Museernes Samlinger og 77.000 kunstværker publiceret i Kunstindeks Danmark. Det betyder, at 27 % af de kulturhistoriske genstande indtil nu er gjort tilgængelige for offentligheden, mens 87 % af kunstværkerne er publiceret.

Opsummering

- Rigsrevisionens udgangspunkt er som sagt, at der generelt sker en hensigtsmæssig forvaltning af kulturarven, men fremkommer samtidig med nogle kritikpunkter, som viser, at der er plads til forbedringer.
- Jeg noterer mig et vist administrativt efterslæb på registreringsområdet, men finder at vi grundlæggende tager god hånd om dette, sådan at vi over en årrække kan imødekomme Rigsrevisionens kritik på dette punkt.
- Jeg vil derfor fastslå:
 1. At de statslige og statsanerkendte museer efter min opfattelse i væsentligt omfang har opfyldt deres indberetningspligt af genstande og værker til de centrale kulturarvsregistre
 2. og at Kulturarvsstyrelsen og Kulturministeriet gennem udvikling af det nye register: Museernes Samlinger og ved moderniseringen af ældre registre – blandt andet Kunstindeks Danmark – har sikret at data både bliver stillet til rådighed for museerne og for offentligheden.

Klare mål for ENB-konservering

- Jeg er grundlæggende enig med Rigsrevisionen i, at det bør fremstå i klar form over for borgeren, hvad statens bevillinger konkret er anvendt til. Derfor må jeg også medgive, at man kunne have valgt at opstille Finanslovens anmærkninger til bevillingen bag kulturbevaringsplanen på en måde, som mere tydeligt viser den ekstra bevaringsindsats, som planen muliggør på den enkelte institution.
- Det havde imidlertid krævet, at alle de berørte kulturbevaringsinstitutioner - allerede før kulturbevaringsplanens iværksættelse - havde fastlagt en detaljeret plan for registrering og konservering mv. af egne samlinger. En sådan plan kunne så have været udbygget med de mertiltag, som regeringens kulturbevaringsplan muliggjorde.
- Det var imidlertid langt fra alle institutioner, som i 2004 var nået så langt.
- Situationen var derfor den, at med Kulturbevaringsplanen blev der for alvor sat fokus på behovet for konservering af genstande af enestående national betydning.
- Derfor har Kulturministeriet i tilknytning til udmøntningen af den første del af bevillingen i 2004 pålagt institutionerne at udarbejde en handlingsplan, som redegør for den konkrete bevaringsindsats. Som opfølgning på dette, skal institutionerne hvert år i deres årsrapport redegøre for, hvordan konserveringsarbejdet skrider frem.
- For en række institutioners vedkommende er det således først på foranledning af kulturbevaringsplanen, at man har iværksat planlægningen af en samlet strategi på bevaringsområdet.

- Dermed bliver de ny lokale handlingsplaner udtryk for en planlægning af institutionernes samlede virksomhed på bevaringsområdet. Samtidig bliver planerne udtryk for en sammenhængende strategi med fokus på resultaterne.
- Med andre ord er det ikke muligt at sammenligne den konserveringsindsats, som museerne havde før, med den, de nu har udarbejdet på baggrund af de ekstra midler, som tilfaldt området som opfølgning på kulturbevaringsplanens anbefalinger.

Fremadrettede initiativer

- Som nævnt, er det endnu ikke muligt i fuldt omfang at registrere resultaterne af de initiativer, som er iværksat i henhold til kulturbevaringsplanen. Det hænger sammen med, at de praktiske fremgangsmåder i flere tilfælde har skullet udvikles fra bunden, før en egentlig indsats har kunnet igangsættes. Derfor skal vi lidt længere hen i forløbet, før den fulde gennemslagskraft af alle initiativer i kulturbevaringsplanen kan registreres. Jeg minder her om, at kulturbevaringsplanen blev iværksat i 2004, og at Rigsrevisionens undersøgelser tager udgangspunkt i de forhold, som kunne konstateres i midten af 2006, eller kun halvandet år inde i et i forløb, der dengang var planlagt til at strække sig over en længere årrække.
- Jeg mener derfor, at det er meget vigtigt, at vi vurderer behovet for allerede nu at iværksætte yderligere initiativer i lyset af, at vi på flere områder kun i begrænset omfang har mulighed for at registrere effekten af de allerede iværksatte initiativer.
- Som det fremgår, af hvad jeg allerede har svaret på de mere konkrete samrådspørgsmål, understøtter resultatet af Rigsrevisionens undersøgelse i høj grad Kulturministeriets muligheder for løbende at justere de i Kulturbevaringsplanen indeholdte initiativer med henblik på at optimere planens effekt.